

Hävittäjät heiluttavat vaihtotasetta, eivät kilpailukykyä

Suomen BKT kasvoi tammi-maaliskuussa 0,8 prosenttia edellisestä neljänneksestä samalla, kun julkiset investoinnit kasvoivat peräti 31,4 prosenttia. Toisella neljänneksellä julkiset investoinnit puolestaan supistuivat 35,3 prosenttia ja BKT-kasvu hidastui 0,4 prosenttiin. Julkisuudessa puolustusinvestointien voimakas kasvu yhdistettiin alkuvuoden BKT-kasvuun, mikä sai aikaan epäilyksiä kasvun kestävydestä. Kansantalouden tilinpidon tarkempi tarkastelu antaa kuitenkin asiasta toisenlaisen kuvan.

Lukujen taustalla on valtioneuvoston loppuvuonna 2021 tekemä hankintapäätös 64 Yhdysvalloista toimitettavasta monitoimihävittäjästä. Noin kymmenen miljardin euron hanke on Suomen historian suurin puolustusinvestointi. Hävittäjien toimitukset Suomeen ajoittuvat vuosille 2026–2030, joten hankinta aiheuttaa julkisiin investointeihin ja tuontiin suuria neljännesvuosittaisia vaihteluja tulevinakin vuosina.

Investointien vaihtelu ei kuitenkaan näy sellaisenaan kotimaisessa tuotannossa. Bruttoarvonlisäys kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 0,5 ja toisella 0,8 prosenttia. Kotimaisen tuotannon kasvu siis kiihtyi samaan aikaan, kun BKT:n kasvu hidastui. Selitys löytyy kansantalouden tilinpidosta: ulkomailta hankitut hävittäjät kirjataan investointien lisäksi tuontiin, joten itse kalusto ei kasvata BKT:tä. Hankintaan liittyneet tuoteverot sen sijaan nostivat BKT:tä ensimmäisellä neljänneksellä. Valtion itselleen tilittämä tuotevero kasvattaa BKT:tä, mutta se ei kuvaa talouskasvua siinä merkityksessä kuin se tavallisesti ymmärretään: kotimaisen tuotannon, tuottavuuden tai elintason kohenemisena.

Kuva: Stephan Rothe, Pixabay.

KASVAVA PUOLUSTUSTARVIKKEIDEN TUONTI EI TARKOITA KILPAILUKYKYONGELMAA

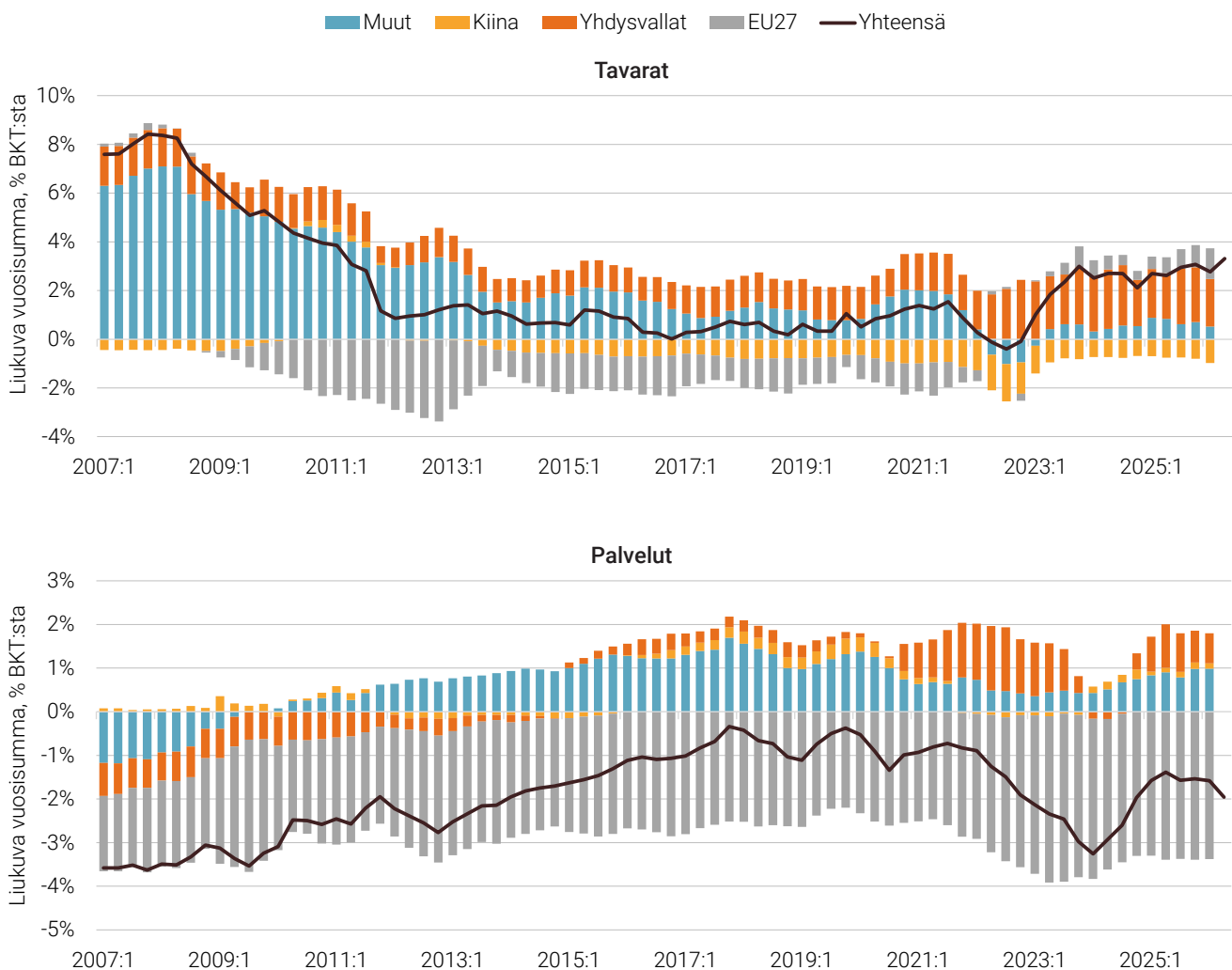
Puolustushankinnat liikuttavat myös ulkomaankaupan tilastoja tulevina vuosina. Kun hävittäjät siirtyvät Suomen omistukseen, ne kirjataan tavaratuonniksi. Toimitukset heikentävät siten tavarakaupan tasetta ja sitä kautta myös vaihtotasetta. Tammi-maaliskuussa tavaratuonnin arvo kasvoi 11,2 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna, josta hävittäjätoimituksen osuus on noin 3,8 prosenttiyksikköä.

Suomen tavarakauppa on viime aikoina ollut selvästi ylijäämäistä, mikä on vahvistanut kaikkien ulkomaisten taloustoimien yhteenlaskettua jäämää eli vaihtotasetta. Tämä on Suomen kaltaisessa avotaloudessa tärkeää ja

tarkoittaa, että Suomen nettovelka ulkomaille pienenee. Vuoden 2026 toisella neljänneksellä tavarakaupan ylijäämä oli noin 3,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Palvelukaupan alijäämä oli noin 2,0 prosenttia, joten kauppataseen ylijäämä asettui noin 1,3 prosenttiin (ks. kuva alla). Hävittäjätoimitukset pienentävät tätä ylijäämää lähivuosina.

Tässä tilanteessa kauppataseen heikkenemistä ei kuitenkaan pidä tulkita kilpailukykyongelmaksi. Kilpailukyky kuvaa yritysten kykyä menestyä kansainvälisillä markkinoilla hinnan, tuottavuuden, laadun ja muiden ominaisuuksien perusteella. Hävittäjähankinta perustuu valtion strategiseen päätökseen, eikä sille ole realistista kotimaista vaihtoehtoa. Tuonnin kasvu merkitsee siis kilpailukyvyn pettämistä sellaisessa varsin kapeas-

KUVIO 1. SUOMEN ULKOMAANKAUPAN TASE KOHDEMAIDEN MUKAAN 2007:1–2026:2

Lähde: Tilastokeskus.

sa mielessä, että suomalainen hävittäjätuotanto häviää kansainvälisille verrokeille. Tätä ei voi pitää merkinä rakenteellisesta kilpailukykyongelmasta.

Siksi ulkomaankaupan otsikkolukujen rinnalla on tarkasteltava viennin määrää, vientimarkkinaosuuksia, uusia tilauksia ja kustannuskilpailukykyä. Puolustus-hankinnat voivat heikentää kauppaa ja vaihtotasetta usean vuoden ajan, vaikka suomalaisyritysten kilpailukyvyssä ei tapahtuisi vastaavaa muutosta. ■

LISÄTIETOJA

JUHO KOISTINEN

ennustepäällikkö

040 940 2833

juho.koistinen@labore.fi

www.labore.fi

